

dr hab. Barbara H. Łabanowska prof. nadzw. IO
dr Zofia Płuciennik,
mgr Wojciech Piotrowski

Metodyka prowadzenia obserwacji występowania znamionówki tarniówki (*Orgyia antiqua* L.)

Znamionówka tarniówka (*Orgyia antiqua* L.) jest motylem (Lepidoptera) z rodziny brudnicowatych (Lymantridae).

Występowanie i rośliny żywicielskie

Gatunek wielożerny (polifagiczny), może występować na wielu drzewach i krzewach liściastych, w tym także na jabłoni, porzeczkach, malinie. W latach 70 – 80-tych XX wieku znamionówka tarniówka była jednym z kluczowych szkodników upraw sadowniczych.

Opis szkodnika

Samica jest bezskrzydła, żółto-szara, owalna, długości około 20 mm. Samiec jest uskrzydłony. Jego skrzydła o rozpiętości 25 – 30 mm mają barwę rdzawo-brązową, z ciemniejszym rysunkiem i białą plamką na każdym z nich; druga para skrzydeł jest brązowo-czarna. Jajo jest kuliste o średnicy do 0,9 mm, ma barwę od brązowo-szarej do różowo-szarej, z ciemniejszym lekko zapadniętym środkiem. Gąsienica dorasta do 40 mm, jest popielata, z białymi podłużnymi liniami i jasno czerwonymi plamkami na każdym segmencie oraz charakterystycznym pióropuszem długich, żółtych włosków. Poczwarzka – błyszcząca, brązowa.

Objawy żerowania i szkodliwość

Gąsienice znamionówki tarniówki żerują na liściach roślin żywicielskich od maja do sierpnia. Zjadają tkankę liści pozostawiając rozległe dziury, a przy licznych występowaniu dochodzi do gołozeru.

Rozwój szkodnika

Znamionówka tarniówka w ciągu roku rozwija dwa pokolenia. Zimują jaja w złożach, na kawałku liścia lub na sprzędzonym kokonie poczwarki przyczepionym do pędu. Gąsienice wylęgają się w kwietniu – maju i żerują na liściach do czerwca. Po dorośnięciu przepoczwarzają się na roślinie. Od lipca pojawiają się motyle letniego pokolenia, które składają jaja w złożach na sprzędzonym kokonie poczwarki, na liściu, gałęzi lub pędzie. Wylęgłe gąsienice żerują na liściach. We wrześniu

następuje przepoczwarczenie. Motyle pojawiają się pod koniec września, samice składają jaja, które zimują.

Czynniki ograniczające, profilaktyka i zwalczanie

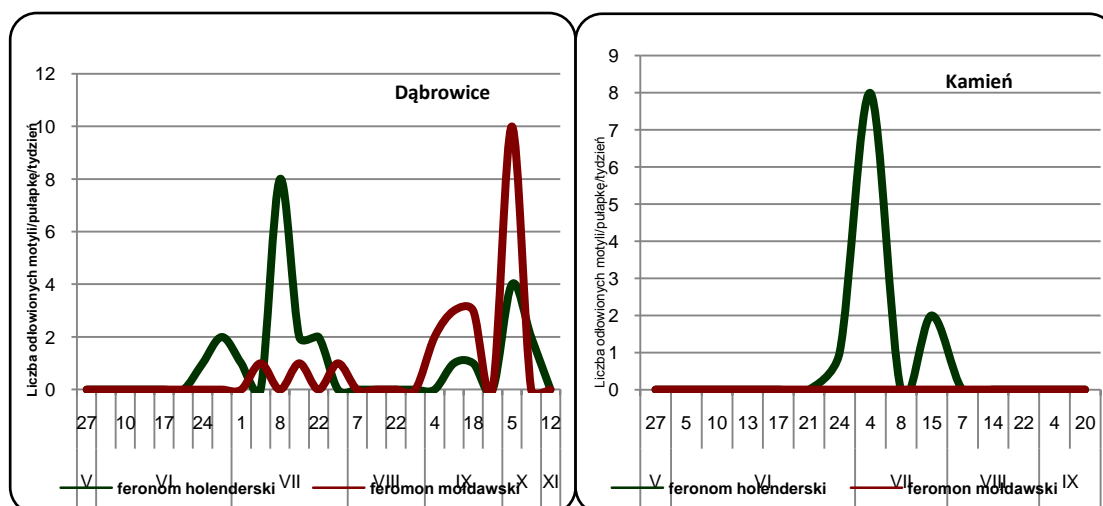
Zabiegi ochronne prowadzi się tylko na zagrożonych uprawach w okresie żerowania gąsienic na liściach. Skuteczne są preparaty o działaniu kontaktowym i wgłębnym.

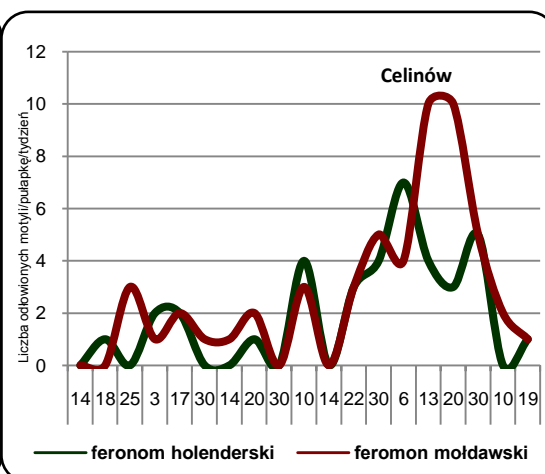
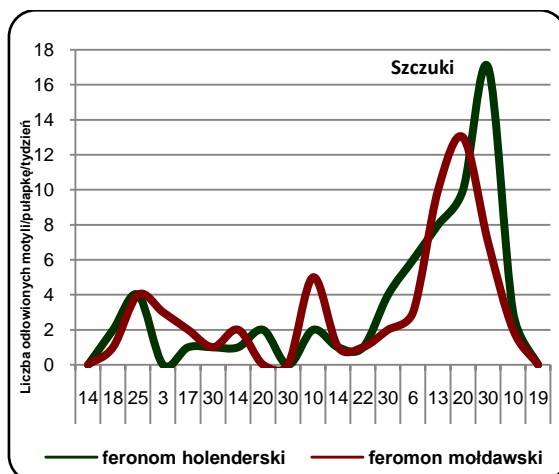
Metoda prowadzenia obserwacji

W ostatnich latach pojawiają się liczne sygnały o ponownym występowaniu znamionówki tarniówki w sadach. Dlatego, w Instytucie Ogrodnictwa w ramach programu Wieloletniego (PW 1.10) wykonano monitoring występowania znamionówki tarniówki w sadach zlokalizowanych w różnych rejonach kraju. Do monitoringu wykorzystano pułapki z feromonami do wabienia/odłowu samców. We wszystkich monitorowanych sadach stwierdzono obecność motyliznamionówki tarniówki, ale w 2013 r. nie obserwowano szkód o znaczeniu gospodarczym.

W celu monitoringu znamionówki tarniówki, pułapki z feromonem należy zawiesić w sadzie około połowy czerwca i sprawdzać na obecność motyli dwa razy w tygodniu, aż do końca października. Główny wylot motyli pierwszego pokolenia odbywa się w lipcu, a drugiego we wrześniu. Po stwierdzeniu dużej liczby motyli w pułapkach, zabieg zwalczający należy wykonać po kwitnieniu – na wylęgające się gąsienice z jaj zimujących oraz w okresie żerowania gąsienic letniego pokolenia (II połowa lipca lub I połowa sierpnia).

Wyk. 1. Dynamika lotu motyliznamionówki tarniówki w 2013 roku.

Fot. 1. Motyle (♂♂) znamionówki tarniówki

Fot. 2. Samiec

<http://istotyzywe.pl/owady/znamionowka-tarniowka>

Fot. 3. Samica

http://www.pyrgus.de/Orgyia_antiqua_en.html

Fot. 4. Samica składająca jaja

<http://www.schmetterling-raupe.de/art/antiqua.htm>

Fot. 5. Złoże jaj zimujących

Fot. 6. Gąsienica znamionówki tarniówki na liściu

Opracowanie wykonano w ramach zadania nr 1.10 „Opracowanie metodyk prowadzenia obserwacji występowania organizmów szkodliwych i oceny potrzeby wykonania zabiegów ochrony roślin”, Programu Wieloletniego „Rozwój zrównoważonych metod produkcji ogrodniczej w celu zapewnienia wysokiej jakości biologicznej i odżywczej produktów ogrodniczych oraz zachowania bioróżnorodności środowiska i ochrony jego zasobów”, finansowanego przez MRiRW.